

CAPITOLUL 2

SISTEMUL BANCAR AL ROMÂNIEI

- 2.1 Băncile – verigă importantă a sistemului bancar românesc**
- 2.2 Bilanțul contabil al unei bănci, persoană juridică română**
- 2.3 Structura sistemului bancar pe plan internațional**
- 2.4 Falimentul bancar în România**
- 2.5 Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar**

2.1 Băncile –verigă importantă a sistemului bancar românesc

În baza prevederilor Legii nr. 58/1998 - Legea bancară, cu amendamentele ulterioare, o **bancă** reprezintă o **instituție de credit**¹ autorizată să efectueze, în principal, activitatea de colectare a fondurilor atât de la persoane juridice, cât și de la persoane fizice sub forma depozitelor sau instrumentelor negociabile plătibile la cerere sau la scadență, precum și de acordare a creditelor.

*Țările membre ale Uniunii Europene utilizează conceptul de “instituție de credit” pentru a defini activitatea de mai sus. Instituția de credit reprezintă o entitate a cărei activitate constă în “atragerea de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public și acordarea de credite în contul propriu.”*²

În România, nu se permite nici unei entități să desfășoare activitate bancară, fără autorizarea prealabilă a Băncii Naționale a României.

Băncile, persoane juridice române, precum și **sucursalele** băncilor străine pot desfășura, în limita autorizației acordate, **următoarele operațiuni**³:

- deschiderea de conturi în lei și valută;
- atragerea de depozite la cerere, la termen;
- încheierea unor acorduri de împrumut (acordarea de împrumuturi și linii de credit în lei și valută pe termen scurt, mediu și lung), operațiuni de factoring și scontarea bonurilor de tezaur, inclusiv forfetare;
- efectuarea operațiunilor bancare în România și în străinătate;
- emiterea și gestionarea instrumentelor de credit și plată;
- plăți și decontări;
- leasing financiar;

¹ Incluzând: bănci (persoane juridice române), sucursale ale băncilor străine și organizații cooperatiste de credit.

² Directiva Parlamentului European și Consiliul Uniunii Europene nr. 2000/12/EC din 20 martie 2000 privind accesul la activitate și exercitarea profesiei de către instituțiile de credit, publicată în Official Journal L 126, 26/05/2000 și modificată prin Directiva Parlamentului European și Consiliul Uniunii Europene nr. 2000/28/CE.

³ Legea nr. 58/1998, Legea bancară publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 121/1998.

- transferuri de fonduri;
- emiterea de garanții bancare și asumarea angajamentelor;
- emiterea cărților de credit și operarea cu acestea;
- cumpărarea și vinderea titlurilor de valoare guvernamentale;
- efectuarea de tranzacții în numele băncii și în contul clientului cu: instrumente bănești negociabile (cecuri, cambii, certificate de depozit), valute, instrumente financiare derivate, metale prețioase, titluri de valoare;
- gestionarea portofoliului clienților;
- păstrarea în custodie a titlurilor de valoare și gestionarea acestora;
- acordarea de consultanță bancară și financiară;
- prestarea unor servicii bancare electronice.

Banca Națională a României poate retrage autorizația acordată unei bănci, persoană juridică română sau unei filiale sau sucursale a unei bănci străine: la solicitarea băncii sau ca măsură de sancționare etc.

Organizarea și managementul băncilor sunt stabilite prin documentele lor de înregistrare, în conformitate cu legislația comercială în vigoare și în conformitate cu legea bancară. Limita minimă a capitalului social și cea a fondurilor proprii unei bănci a fost stabilită la 370 miliarde lei, începând cu data de 16 septembrie 2002⁴. Normele Băncii Naționale a României dau detalii privind capitalul minim atât al băncilor autorizate de Banca Națională a României, cât și al celor care urmează a fi autorizate, respectiv:

- băncile autorizate de Banca Centrală până la data intrării în vigoare a Normei nr. 6/2002 vor trebui să atingă nivelul amintit al capitalului social și al fondurilor proprii în două etape: a) începând cu data de 31 mai 2003 vor trebui să dispună de un nivel al capitalului social

⁴ Norma Băncii Naționale a României nr. 16/2002 privind capitalul minim al băncilor și sucursalelor băncilor străine, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 683/2002.

și al fondurilor proprii de cel puțin 320 miliarde lei, și, b) începând cu data de 31 mai 2004, de cel puțin 370 miliarde lei;

- băncile care urmează a se înființa vor trebui să dețină în contul lor până la data de 30 mai 2003 un nivel al capitalului social și al fondurilor proprii în sumă de cel puțin 250 miliarde lei.

Prevederile acestei norme se aplică și sucursalelor băncilor străine.

În toate documentele sale oficiale, banca trebuie să fie identificată printr-un minim de informații, cum ar fi: societatea sub numele căreia banca este înregistrată în Registrul Comerțului, capitalul său social, adresa sediului său social, numărul și data înregistrării în Registrul Comerțului, numărul și data înregistrării în Registrul bancar.

Fiecare bancă trebuie să dețină un regulament propriu de funcționare, aprobat de către organele statutare, prin care se vor stabili, cel puțin, următoarele:

- structura organizatorică a băncii;
- atribuțiile fiecărui departament din bancă și relațiile dintre ele;
- atribuțiile sucursalelor băncii;
- atribuțiile comitetului de risc, comitetului de administrare a activelor și pasivelor și al comitetului de credit;
- competențele și responsabilitățile managerilor băncii, conducerii executive, șefilor de sucursale ale băncii, precum și altor funcționari care sunt angajați în operațiuni bancare și financiare în numele și contul băncii;
- auditul intern al băncii.

Administratorii băncii sunt persoane fizice și sunt în număr de 11. Termenul mandatului lor nu poate să fie mai mare de patru ani, cu posibilitatea realegerii lor.

Fiecare bancă este o persoană juridică română, organizată ca o societate comercială pe acțiuni.

Structura rețelei unei bănci se compune din următoarele:

- centrală;
- sucursale;
- filiale;
- agenții.

Sucursalele, filialele și agențiile sunt unități operaționale ale băncii și sunt într-o legătură directă cu clienții acesteia (persoane fizice și persoane juridice).

Organizarea și conducerea unei bănci se stabilesc prin actul constitutiv al acesteia și în concordanță cu legislația comercială și cea bancară.

Astfel, o bancă este condusă, în general, de către următoarele organe:

- *Adunarea generală a acționarilor* stabilește sarcinile generale ale activității bancare;
- *Consiliul de administrație* include: președintele, vice-președinții și membrii aleși de către Adunarea generală a acționarilor;
- Un *comitet* numit de către Consiliul de administrație, care efectuează managementul operațional al băncii. Acest comitet aduce la îndeplinire toate hotărârile Consiliului. Comitetul se compune din președinte, vice-președinte și membri.
- *Președintele, vice-președinții și directorii departamentelor băncii realizează managementul curent al băncii.*
- *Comisia auditorilor independenți.*

Centrala băncii coordonează activitatea sucursalelor, filialelor și agențiilor și supraveghează punerea în aplicare a normelor, regulamentelor și legilor bancare.

Activitatea centralei unei bănci este organizată în departamente, servicii și birouri.

Cele mai importante departamente ale unei bănci (vezi Anexa 1) sunt următoarele:

- Departamentul de sinteză (Coordonare și strategie);
- Departamentul trezorerie;
- Departamentul tezaur și casierie;
- Departamentul de metodologie și control;
- Departamentul operațiuni comerciale externe;
- Departamentul operațiuni necomerciale externe;
- Departamentul credite;
- Departamentul internațional;
- Departamentul piețe de capital;
- Departamentul investiții proprii;
- Secretariatul general;
- Departamentul servicii informatice;
- Departamentul resurse umane;
- Departamentul juridic;
- Departamentul contabilitate.

Departamentele din centrala băncii au câteva atribuții similare, atribuții care rezultă din activitatea lor de coordonare. Astfel, în principal, atribuțiile lor constau în:

- Elaborarea normelor metodologice pentru fiecare departament;
- Îndrumare și control a activității desfășurate de unitățile teritoriale;
- Efectuare de analize privind activitatea bancară.

Departamentul Sinteza/Coordonare emite planurile de credit și obține aprobarea Consiliului de administrație al băncii; acesta distribuie resursele sucursalelor teritoriale etc.

Departamentul Trezorerie asigură resursele necesare băncilor și obține credite de pe piața interbancară; acest departament participă, de asemenea, la licitațiile organizate de Banca Națională a României pentru obținerea creditelor de refinanțare, elaborarea proiectelor de emiteră a titlurilor de valoare și coordonează plasarea acestora.

Departamentul Casierie asigură și coordonează toate operațiunile cu numerar și alte valori. Acesta analizează împreună cu alte departamente tendințe în domeniul circulației numerarului, cooperează cu Banca Națională a României pentru stabilirea fluxului de numerar din economie etc.

Departamentele Operațiuni comerciale externe și Operațiuni necomerciale externe asigură prelucrarea documentelor privind exportul și importul de mărfuri, precum și prestarea serviciilor către și dinspre străinătate pentru agenți economici, instituții și alte entități legale, precum și decontarea operațiunilor pentru persoanele fizice și juridice (instituții bugetare, instituții nonprofit etc.).

Departamentul Credite. Având în vedere destinația, termenul de rambursare și beneficiarul împrumuturilor, Departamentul de credite participă la:

- Stabilirea masei monetare și a volumului creditului pe termen scurt, mediu și lung pentru sectorul de stat și privat;
- Analizarea cererilor de credite pentru cazurile în care se depășesc competențele unităților teritoriale;
- Stabilirea documentației/dosarului pentru obținerea împrumutului;
- Propunerea de emiteră a scrisorii de garanție;
- Analizarea evoluției volumului împrumuturilor pe termen scurt, mediu și lung;
- Analizarea indicatorilor bancari etc.

Departamentul internațional stabilește, în baza cadrului legal și a hotărârilor emise de consiliul de administrație al băncii, atribuțiile din domeniul creditelor și plăților externe, cum ar fi:

- Negocierea proiectelor acordurilor de plată încheiate cu alte țări;
- Contactarea băncilor corespondente în legătură cu derularea acordurilor de plată;
- Gestionarea portofoliului extern al băncii;
- Negocierea liniilor de credit externe ale băncii;
- Analizarea și, dacă este cazul, modificarea rețelei de corespondenți bancari.

Sucursala unei bănci are structura organizatorică prezentată în Anexa 2.

Băncile efectuează numai operațiunile stipulate în reglementările emise de Banca Națională a României.

Băncile trebuie să-și organizeze operațiunile în concordanță cu regulile de prudență bancară și cu respectarea legii.

Capitalul social al unei bănci trebuie vărsat, integral și în formă bănească, la momentul subscrierii.

La constituire, aportul de capital se varsă într-un cont, cu o dobândă la vedere sau la termen, deschis la o bancă, persoană juridică română, sau la o sucursală a unei bănci străine autorizate să funcționeze pe teritoriul României. Contul de capital se blochează până la înmatricularea băncii în registrul comerțului.

Băncile trebuie să mențină în permanență un nivel minim al capitalului social, în formă bănească, în conformitate cu reglementările Băncii Naționale a României. Sucursalele băncilor străine trebuie să mențină în permanență un capital de dotare, la nivelul prevăzut prin reglementările Băncii Naționale a României, pentru capitalul social minim al băncilor, persoane juridice române.

Băncile pot să-și majoreze capitalul social, pe lângă subscrierea de noi aporturi în formă bănească, potrivit legislației în vigoare, și ***prin*** utilizarea următoarelor surse:

- primele de emisiune sau de aport și alte prime legate de capital, integral încasate, rămase după plată și acoperirea cheltuielilor

neamortizate efectuate cu astfel de operațiuni, precum și rezervele constituite pe seama unor astfel de prime;

- dividendele din profitul net convenit acționarilor după plata impozitului pe dividende potrivit legii;
- rezervele din influențele de curs valutar aferente aprecierii disponibilităților în valută reprezentând capital social în valută;
- rezervele constituite din profitul net, existente în sold potrivit ultimului bilanț contabil.

Băncile repartizează, în baza legii, 20% din profitul brut pentru constituirea unui fond de rezervă, până când fondul astfel constituit egalează capitalul social, apoi, maximum 10%, până în momentul în care fondul a ajuns de două ori mai mare decât capitalul social. După atingerea acestui nivel, alocarea de sume pentru fondul de rezervă se face din profitul net.

Băncile repartizează din profitul brut, în baza legii, sumele destinate constituirii rezervei generale pentru riscul de credit, în limita a 2% din soldul creditelor acordate.

Băncile, persoane juridice române, și sucursalele băncilor străine pot desfășura, în limita autorizației acordate, următoarele activități:

- acceptarea de depozite;
- contractarea de credite, operațiunile de factoring și scontarea efectelor de comerț, inclusiv forfetare;
- emiterea și gestiunea instrumentelor de plată și de credit;
- plăți și decontări;
- leasing financiar;
- transferuri de fonduri;
- emiterea de garanții și asumarea de angajamente;
- tranzacții în cont propriu sau în contul clienților cu:
 - ☐ instrumente monetare negociabile (cecuri, cambii, certificate de depozit);
 - ☐ valută;
 - ☐ instrumente financiare derivate;
 - ☐ metale prețioase, obiecte confecționate din acestea, pietre prețioase;
 - ☐ valori mobiliare;
- intermedierea în plasamentul de valori mobiliare și oferirea de servicii legate de acesta;
- administrarea de portofolii ale clienților, în numele și pe riscul acestora;
- custodia și administrarea de valori mobiliare;

- depozitar pentru organismele de plasament colectiv de valori mobiliare;
- închirierea de casete de siguranță;
- consultanță financiar-bancară;
- operațiuni de mandat.

Băncile pot desfășura activitățile prevăzute de legislația privind valorile mobiliare și bursele de valori prin societăți distincte, specifice pieței de capital, care vor funcționa sub reglementarea și supravegherea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, cu excepția activităților care, potrivit acestei legislații, pot fi desfășurate în mod direct de către bănci.

Operațiunile de leasing financiar vor fi desfășurate de către bănci, prin societăți distincte, constituite în acest scop.

Băncile trebuie să țină permanent evidența contabilă, în concordanță cu prevederile legii contabilității și ale reglementărilor specifice date în aplicarea acesteia, și să întocmească situații financiare adecvate, pentru a reflecta în mod corespunzător operațiunile și condiția lor financiară. Evidența contabilă și situațiile financiare ale unei bănci trebuie să reflecteze, de asemenea, operațiunile și situația financiară a filialelor, sucursalelor și a celorlalte sedii secundare, pe bază individuală și, după caz, pe bază consolidată.

Băncile nu pot desfășura următoarele operațiuni:

- angajarea în tranzacții cu bunuri mobile și imobile. Se exceptează tranzacțiile cu astfel de bunuri necesare desfășurării activității și pentru folosința salariaților, precum și tranzacțiile cu bunuri mobile și imobile dobândite ca urmare a executării creanțelor băncii.

Bunurile mobile și imobile, dobândite ca urmare a executării silite a creanțelor, altele decât cele necesare desfășurării activității și pentru folosința salariaților, se vând de către bancă în termen de un an de la data dobândirii lor. Pentru bunurile imobile, termenul poate fi prelungit cu aprobarea Băncii Naționale a României;

- achiziționarea propriilor acțiuni sau gajarea lor în contul datoriilor băncii. Se exceptează răscumpărarea acțiunilor proprii în vederea reducerii capitalului social, care face obiectul unei aprobări prealabile a Băncii Naționale a României;
- acordarea de împrumuturi sau furnizarea altor servicii clienților, condiționată de vânzarea sau cumpărarea acțiunilor băncii;
- acordarea de credite garantate cu acțiunile emise de bancă;

- primirea de depozite, titluri sau alte valori, când banca se află în încetare de plăți;
- angajarea în acceptarea de depozite, dacă majoritatea depozitelor provine de la angajații băncii. Se exceptează operațiunile fondurilor de plasament și alte operațiuni financiare bazate pe principiul mutualității.

*

* *

Alte instituții care colaborează cu sistemul bancar românesc sunt:

Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar. Acesta asigură plata depozitelor deținute de persoane fizice la bănci în cazul în care băncile respective intră în stare de faliment. Depozitele sunt plătite în cadrul unui plafon care se indexează, periodic, în funcție de rata inflației publicată de Institutul Național de Statistică și Studii Economice.

Agencia de Recuperare a Activelor Bancare. Această instituție a fost înființată în anul 1999 și este specializată în preluarea **împrumuturilor neperformante și a elementelor din afara bilanțului contabil din majoritatea băncilor cu capital de stat**, în scopul recuperării acestora de la debitori.

2.2 Bilanțul contabil al unei bănci, persoană juridică română

O bancă, în România, își realizează managementul afacerilor în conformitate cu reglementările băncii centrale privind clasificarea creditelor, constituirea provizioanelor, indicatorii de solvabilitate, rezervele minime obligatorii și poziția valutară.

Activul unei bănci (vezi Anexa 3) se compune, în principal, din: numerar, conturi în lei și valută la bănci, plasamente la alte instituții, împrumuturi acordate clienților (persoane fizice, instituții publice și întreprinderi particulare), desfășurate după scadențe și uneori și destinație etc.

Pasivele unei bănci se compun, în principal, din resursele atrase de la clienți: depozite (la vedere și la termen) pentru persoane fizice, instituții publice și întreprinderi private, alte fonduri împrumutate, precum și capital social, rezerve etc.

Capitalul social al băncii reprezintă o sursă proprie a acesteia, spre deosebire de celelalte elemente de pasiv (depozitele și alte fonduri împrumutate) care reprezintă o sursă atrasă. Capitalul social al băncii îndeplinește câteva funcții vitale în asigurarea bunei funcționări și a viabilității pe termen lung a băncii, din care amintim:

- capitalul este un amortizor împotriva riscului de faliment prin absorbția pierderilor neașteptate și pentru care nu s-au constituit provizioane;
- capitalul creează băncii cadrul funcțional prin furnizarea fondurilor necesare pentru autorizare, organizare și înzestrare operațională. Astfel, nu se poate deschide o bancă, fără ca aceasta să dispună de un capital minim, necesar pentru acoperirea valorii imobilelor, echipamentului, mobilierului și a tuturor celorlalte condiții necesare bunei funcționări a băncii, cheltuieli ce trebuie făcute înainte ca banca să-și înceapă efectiv activitatea.

În ultimii ani, pe plan internațional, structura bilanțului bancar a suferit transformări fundamentale. Astfel, unele tipuri de resurse sunt în puternic regres, datorită remunerării nesatisfăcătoare. În acest caz, banca este obligată, fie să-și contracteze activul, fie să capteze alte categorii de resurse, prin intermediul instrumentelor financiare noi, rezultate din procesul de inovare sau inginerie financiară. Scăderea ponderii depozitelor la vedere, în cazul băncilor franceze, este suficient de ilustrativă: de la 45% în anul 1986, la numai 27% în anul 1992. Creșterea corelată a ponderii certificatelor de depozit de la 4,2%, la 36% ilustrează pe deplin această tendință.

Variatatea titlurilor negociabile, pe termen scurt sau lung, deține o pondere crescândă în cadrul bilanțurilor bancare. Gestiunea bancară se simplifică, atât în ceea ce privește dimensiunea totală, dar și riscurile de dobândă și lichiditate, asociate diferențelor între structurile la termen, corespunzătoare activului și pasivului. Întrucât dobânzile acestor titluri sunt, în cea mai mare

parte, determinată de piață, în condiții de concurență, băncile pierd puterea de monopol deținută anterior. Astfel, o parte din marja lor de dobândă, rezultată din activitățile de intermediere este erodată. Acest fapt determină reducerea unei părți crescânde a profitului net bancar provenit din comisionul asupra diferitelor servicii.

Contul de profit și pierdere al unei bănci (vezi Anexa 4) include două mari componente: veniturile și cheltuielile.

Veniturile includ: venituri din dobânzi la împrumuturi, dobânzi la depozitele purtătoare de dobânzi, dobânzi la titlurile de valoare tranzacționate, dividende etc.

Cheltuielile includ: dobânzi plătite pentru depozitele la vedere și la termen, salarii, asigurare socială, cheltuieli efectuate cu operațiuni bancare, reclamă comercială etc.

2.3 Structura sistemului bancar pe plan internațional

Sistemul bancar internațional este compus din foarte multe bănci, dar dintre acestea numai câteva sute au o participare internațională semnificativă.

Din studiile efectuate până în prezent, cu privire la centrul financiar Londra, s-a constatat că, gradul de concentrare a activității bancare este tot mai ridicat: de la 50 de mari bănci din City – dintr-un total de 500 bănci – controlau peste 66% din totalul angajamentelor bancare internaționale în anul 1985, față de 72% în urmă cu 10 ani.

Aceste bănci pot fi clasificate în mai multe familii, în funcție de competențele deținute în țările de origine, și anume:

- **Băncile de depozit.** Principala funcție a acestor bănci constă în atragerea unor resurse pe termen scurt – depozitele persoanelor fizice și ale persoanelor juridice – și acordarea acestora sub forma unor credite pe termen mediu și lung. Acest tip de bănci este foarte răspândit în unele țări, cum ar fi: SUA, Japonia, Franța, Marea Britanie.
- **Băncile comerciale** au acționat, de la început, pe piețele de eurodevize, în vederea găsirii unor modalități de atenuare a constrângerilor legate de expansiunea lor geografică.

- **Băncile regionale** și-au făcut apariția în marile centre financiare americane: New York, Chicago, sau marile orașe din California. Ceva mai târziu, s-au lansat pe arena internațională, cele 12 City Banks japoneze, bănci a căror putere internațională a atins cele mai înalte culmi la sfârșitul deceniului trecut.
- **Băncile de clearing** și fostele bănci coloniale britanice au deținut, la rândul lor, o poziție activă pe piețele eurodevizelor, continuând să profite de pe urma rețelei internaționale vaste sau potențialului pieței londoneze, precum și experienței acumulate.
- **Băncile universale.** Spre deosebire de băncile de depozit, băncile universale își au originea în Germania, Elveția și Austria. Activitatea acestor bănci nu se limitează numai la **intermedierea depozit-împrumut** constând, în același timp, în **operațiuni de intervenție directă pe piețele financiare** atât în cadrul emisiunilor propriu-zise, cât și în fazele de negociere. *Băncile de afaceri*, deși nu pot fi considerate bănci universale, se apropie de acestea, mai ales în privința activităților internaționale. Băncile elvețiene dețin un rol specific pe piețele financiare internaționale, investind capitaluri gestionate în cadrul fondurilor fiduciare.
- **Casele de economii și instituțiile specializate.** În decursul timpului, comunitatea bancară a fost înregistrată prin câteva case de economii de talie, ce rivalizează cu marile bănci. Centralele regionale ale caselor de economii germane (Landesbank - Girozentrale), casele de economii belgiene și italiene sunt cele mai reprezentative. Tot aici, pot fi amintite și casele de credit agricol (CNCA în Franța sau Rabobank în Olanda), precum și băncile populare.

În România, Banca Națională a României a autorizat și supraveghează numai bănci de tipul băncilor universale, neexistând bănci specializate.

Totuși, este de remarcat, în contextul diversificării tipologiei instituționale în cadrul sistemului bancar, *pătrunderea pe piața financiară a primei bănci specializate în microcreditare*, Banca de Microfinanțare – MIRO Bank SA, autorizată în cursul anului 2002, precum și definitivarea în cursul aceluiași an a procesului de autorizare a primei rețele cooperatiste de credit – Creditcoop.

În contextul aderării României la Uniunea Europeană și pentru îndeplinirea angajamentelor ce necesită armonizarea legislației naționale cu cea comunitară, respectiv cu *Directivele comunitare nr. 12/2000 cu privire la*

constituirea și desfășurarea activității de către instituțiile de credit, nr. 28/2000 de amendare a Directivei nr. 12/2000 și nr. 46/2000 cu privire la constituirea, desfășurarea activității și supravegherea prudencială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, Banca Națională a României urmează să extindă, prin lege, sfera noțiunii de instituție de credit prin includerea în categoria acestora și a:

- *instituțiilor emitente de monedă electronică;*
- *caselor de economii pentru domeniul locativ.*

Organizarea și funcționarea instituțiilor de credit care se constituie ca organizații cooperatiste și case de economii pentru domeniul locativ au fost reglementate prin legi speciale cum ar fi: *Ordonanța de urgență nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit, cu modificările și completările ulterioare și Legea nr. 541/2002 privind economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ.*

Prin adoptarea Legii nr. 541/2002 s-a creat cadrul legal necesar funcționării unui tip distinct de instituții de credit care răspunde nevoii de finanțare pe termen lung în domeniul locativ.

2.4 Falimentul bancar în România

Legislația care reglementează, în România, procedura falimentului băncilor, conform Directivei Uniunii Europene în domeniu, se compune din:

- Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului⁵, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 38/2002⁶;
- Legea nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor⁷, cu modificările ulterioare, respectiv:
 - Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 186/1999⁸ pentru modificarea și completarea Legii nr. 83/1998 privind falimentul băncilor;
 - Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 138/2001⁹ pentru modificarea și completarea Legii nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor.

⁵ republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 608/13 decembrie 1999

⁶ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 95/2 februarie 2002

⁷ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 159/22 aprilie 1998

⁸ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 567/19 noiembrie 1999

Prin emiterea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 138/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor s-au realizat următoarele:

a) lărgirea sferei de aplicabilitate a legii, în sensul introducerii unor noi instituții de credit reglementate legal, respectiv organizațiile cooperatiste de credit, în conformitate cu art. 242 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit, cu modificările și completările ulterioare;

b) reformularea situației în care o instituție de credit se află în stare de faliment, prin creșterea exigențelor privitor la onorarea creanțelor creditorilor (în acest sens a fost redus termenul de 30 de zile la 7 zile bancare lucrătoare);

c) includerea prevederilor referitoare la revocarea drepturilor tuturor structurilor de conducere și control intern pe perioada lichidării pentru evitarea imixtiunilor conducerii și acționarilor băncii în procesul lichidării;

d) desemnarea Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, de regulă, în calitate de lichidator;

f) întărirea rolului Băncii Naționale a României ca autoritate de supraveghere a sistemului bancar din România;

g) stabilirea ordinii în care se vor efectua plățile în lei ale creanțelor creditorilor asupra instituției de credit în faliment.

În stabilirea soluțiilor de rezolvare a falimentului, trebuie să se aibe în vedere următoarele:

- creșterea încrederii publicului în bănci și în stabilitatea sistemului bancar;
- asigurarea unui tratament imparțial pentru toți creditorii;
- asigurarea disciplinei de piață.

Cele mai utilizate metode de soluționare a falimentului sunt:

⁹ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 671/24 octombrie 2001

Metoda restituirii depozitelor. În cadrul acestei metode, lichidatorul (fondul de garantare) trece la lichidarea activelor și restituie depozitele în limitele de asigurare, apoi, își recuperează cheltuielile, iar sumele rămase se împart, în mod proporțional, creditorilor neasigurați.

Metoda cumpărării și asumării. În condițiile acestei metode, asiguratorul, în calitate de lichidator, contractează cu o bancă sănătoasă cumpărarea activelor băncii falite, precum și preluarea responsabilității asupra tuturor pasivelor.

În România, **plata creanțelor** creditorilor se efectuează, potrivit prevederilor planului de lichidare, *în ordinea prevăzută de lege și anume:*

1. taxele, timbrele și orice alte cheltuieli aferente procedurii falimentului, inclusiv cheltuielile necesare pentru conservarea și administrarea bunurilor din averea instituției de credit în faliment, precum și plata remunerării lichidatorului;
2. creanțe reprezentând creditele (inclusiv dobânzi și cheltuieli) acordate instituției de credit în faliment în cursul procedurii falimentului la cererea lichidatorului și cu aprobarea judecătorului sindic;
3. creanțele izvorâte din contracte de muncă, pe cel mult 6 luni anterioare începerii procedurii falimentului;
4. creanțele statului provenite din impozite, taxe, amenzi și din alte sume ce reprezintă venituri publice, potrivit Legii nr. 72/1996 privind finanțele publice, cu modificările ulterioare, creanțele Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, ca subrogat în drepturile deponenților și ca urmare a plăților pentru depozitele garantate, precum și creanțele Băncii Naționale a României decurgând din credite acordate de aceasta instituției de credit în faliment;
5. creanțele garantate cu garanții reale asupra bunurilor;
6. creanțele deponenților garantați, în situația în care acestea nu au fost valorificate în sensul plății de către Fond în termenul legal de prescripție a plăților de compensații;

7. creanțele decurgând din operațiuni de trezorerie, din operațiuni interbancare, din operațiuni cu clientela, din operațiuni cu titluri, din alte operațiuni bancare, precum și din cele rezultate din livrări de produse, prestări de servicii sau alte lucrări, precum și din chirii;
8. alte creanțe chirografare, inclusiv creanțele deponenților negaranțați și părțile negarantate ale creanțelor deponenților garanțați;
9. creanțele acționarilor băncii în faliment, respectiv creanțele membrilor cooperatori ai cooperativelor de credit afiliate casei centrale a cooperativelor de credit în faliment.

În enumerarea prezentată, se remarcă necesitatea plății cu prioritate a creanțelor garantate.

În literatura de specialitate internațională, în aria de cuprindere a semnificației falimentului se includ nu numai falimentele urmate de lichidarea băncii, ci și cazurile în care se realizează, sub supravegherea statului, fuziunea băncii în suferință cu o altă bancă sănătoasă care îi preia activele și-și asumă obligațiile asigurând continuitatea.

2.5 Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar

În România, cadrul legal privind garantarea depozitelor constituite la instituțiile de credit este reprezentat de **Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar**, aprobată prin **Legea nr. 88/1997**, modificată și completată prin **Ordonanțele de urgență ale Guvernului nr. 110/1999** aprobată prin **Legea nr. 301/2001**, **nr. 20/2000** aprobată prin **Legea nr. 303/2001** și **nr. 118/2000 aprobată prin Legea nr. 420/2001**.

Modificarea legislației privind Fondul a fost determinată, în principal, de următoarele:

- necesitatea armonizării prevederilor existente cu legislația Uniunii Europene, respectiv cu prevederile Directivei nr. 94/19/EC a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind schemele de garantare a depozitelor, din 30 mai 1994;

- ❑ includerea în schema de garantare a depozitelor și a organizațiilor cooperatiste de credit, în baza prevederilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit, cu modificările și completările ulterioare;
- ❑ condiționalitatea, pentru prima tranșă din acordul PSAL II cu Banca Mondială, respectiv întărirea rolului Fondului prin armonizarea cu legislația Uniunii Europene;
- ❑ atribuirea unui rol activ Fondului.

În conformitate cu prevederile legale, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar este persoana juridică de drept public care are drept scop garantarea rambursării depozitelor constituite de către deponenții persoane fizice la băncile persoane juridice române și sucursalele băncilor străine autorizate să funcționeze pe teritoriul României.

Fondul garantează depozitele deținute de rezidenți și nerezidenți, exprimate în monedă națională sau străină.

Resursele financiare ale Fondului se constituie, în principal, din contribuțiile plătite de bănci, persoane juridice române și sucursalele băncilor străine care sunt sau vor fi autorizate să primească fonduri de la persoane fizice în conformitate cu prevederile Legii nr. 58/1998.

Fondul este administrat de un Consiliu de administrație format din 7 membri, numiți pentru un mandat de trei ani, care poate fi reînnoit, având următoarea structură:

- a. trei membri numiți de Banca Națională a României. Unul dintre aceștia este prim-viceguvernator sau viceguvernator al Băncii Naționale a României și este numit din oficiu președinte al Consiliului de administrație al Fondului;
- b. doi membri numiți de Asociația Română a Băncilor;
- c. un membru numit de Ministerul Finanțelor Publice;
- d. un membru numit de Ministerul Justiției.

Conducerea operativă a Fondului este asigurată de directorul general executiv care angajează și reprezintă Fondul în relațiile cu persoanele fizice

și juridice, precum și în fața instanțelor judecătorești. Directorul general executiv este numit în funcție de Consiliul de administrație.

În cazul în care o bancă nu este în măsură să-și onoreze obligațiile față de deponenții săi, Fondul garantează plata în lei către deponenți a fondurilor depozitate, indiferent de moneda în care este constituit depozitul ori de numărul sau mărimea depozitelor, în limita unui plafon de garantare, actualizat semestrial cu indicele prețurilor de consum. În limita plafonului garantat se include și dobânda care se datorează pentru depozitele respective până la data când acestea au devenit indisponibile.

Suma totală a obligației unei bănci față de un deponent se stabilește prin însumarea tuturor depozitelor deținute de acesta, inclusiv a dobânzii datorate și neplătite la data când depozitele au devenit indisponibile, mai puțin suma obligațiilor deponentului față de banca în cauză.

Fondul plătește compensațiile către deponenți într-un termen de 3 luni de la data prevăzută în hotărârea judecătorească pentru începerea procedurii falimentului băncii, dar nu mai târziu de 3 ani de la începerea plății acestora.

În cazul falimentului unei bănci, Fondul este obligat să publice, la sediul tuturor unităților acesteia și în cel puțin două ziare de circulație națională, atât informații privind indisponibilitatea depozitelor, cât și date privind operațiunea de compensare a depozitelor, perioadă în cursul căreia va avea loc compensarea și numele băncii mandatate să facă plata, precum și condițiile ce trebuie îndeplinite și formalitățile de urmat pentru a se obține compensația.

Dacă o bancă nu-și îndeplinește obligațiile ce-i revin în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 39/1996, la solicitarea Consiliului de administrație al Fondului, Banca Națională a României poate proceda la modificarea autorizației de funcționare a băncii respective, în sensul retragerii dreptului acesteia de a atrage depozite de la persoanele fizice.

Prin legislația emisă în domeniu, s-a stabilit că Fondul este numit, de regulă, lichidator în cazul falimentului instituțiilor bancare.

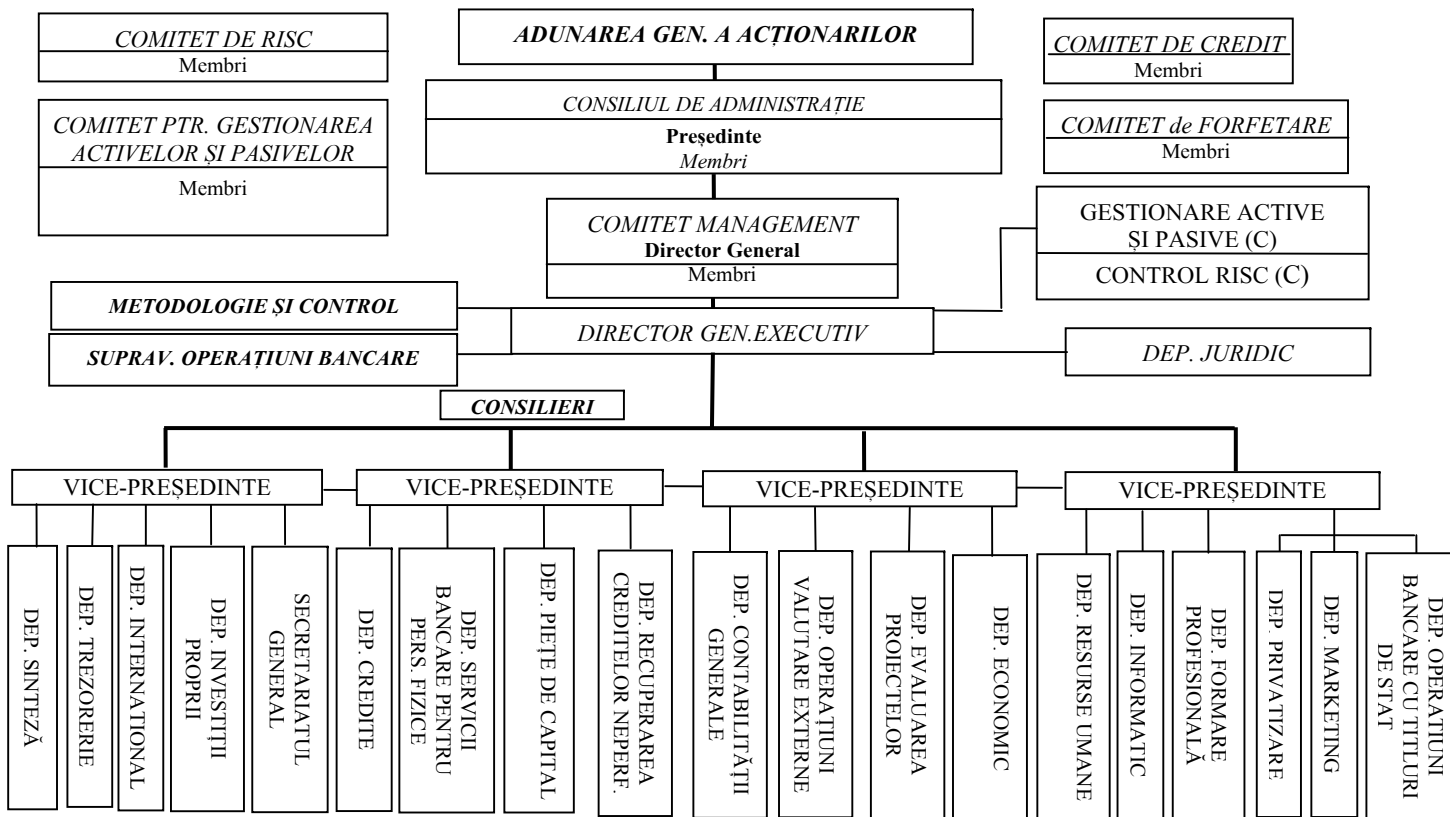

Teste

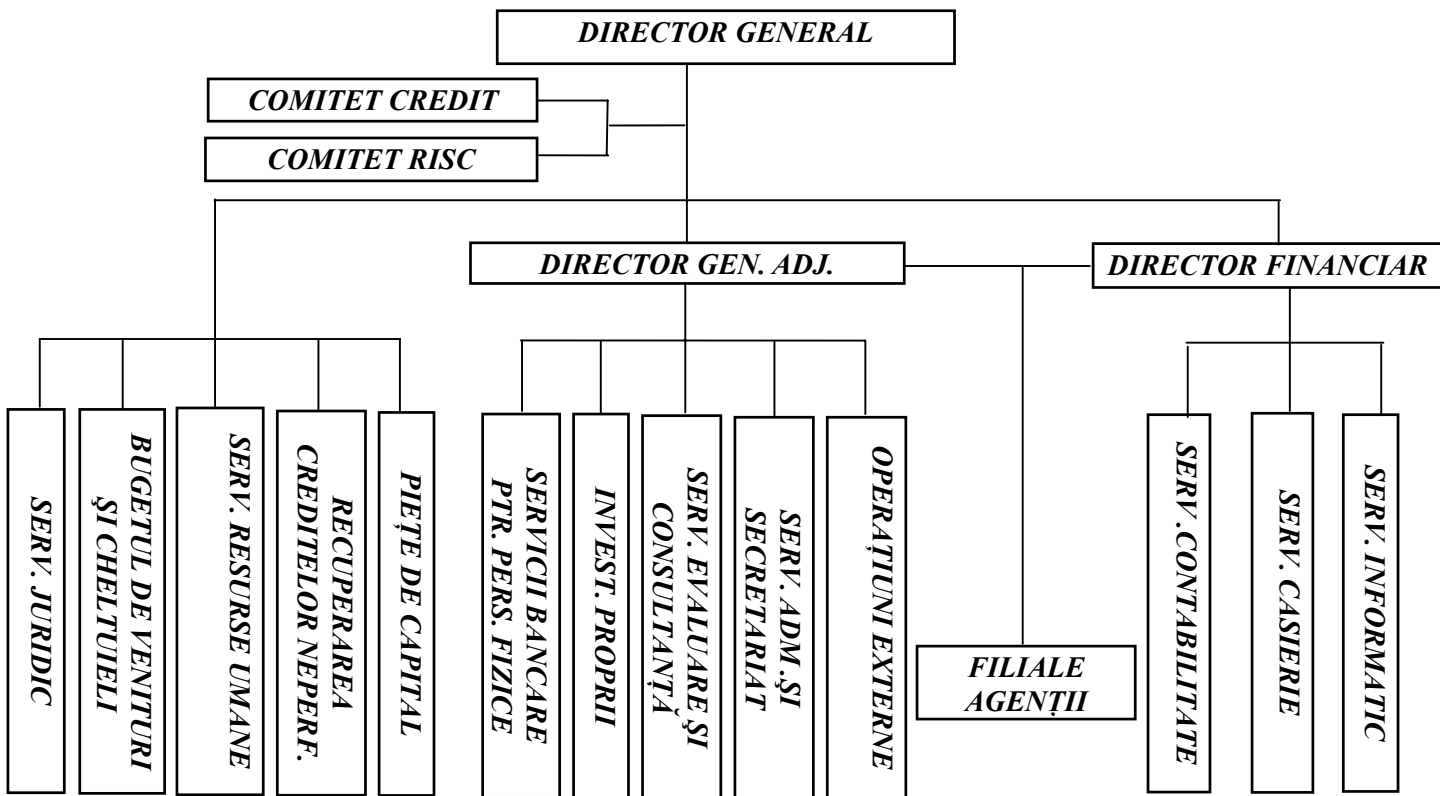
1. Definiți conceptul de “bancă” în baza prevederilor Legii nr. 58/1998 – Legea bancară.
2. Care sunt principalele operațiuni pe care le poate desfășura o bancă în baza autorizației acordate de Banca Națională a României?
3. Care sunt modalitățile prin care o bancă își poate majora capitalul social?
4. Care sunt operațiunile care nu sunt permise a fi efectuate de bănci?
5. Care sunt principalele cerințe de prudență bancară pe care trebuie să le respecte o bancă?
6. Enumerați organele implicate în efectuarea managementului unei bănci.
7. Enumerați principalele departamente ale unei bănci și detaliați principalele lor atribuții.
8. Enumerați principalele active și pasive din bilanțul contabil al unei bănci.
9. Enumerați principalele elemente din contul de profit și pierdere al unei bănci.
10. Enumerați principalele tipuri de bănci existente pe plan internațional.
11. Cum este reglementat falimentul bancar în România?

12. Descrieți principalele metode de soluționare a falimentului.
13. Ce este Fondul de garantare al depozitelor în sistem bancar?
14. Cum este reglementată funcționarea acestuia?

Organigrama unei bănci

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ A UNEI SUCURSALE

**Bilanțul contabil al Băncii Române pentru Dezvoltare
conform Standardelor Internaționale de Contabilitate
la 31 decembrie 2001 și 2000
(în putere de cumpărare la 31 decembrie 2001)**

	31 decembrie 2001		31 decembrie 2000	
	Milioane lei	Milioane euro	Milioane lei	Milioane euro
ACTIVE				
Disponibilități	2136470	76,6	773709	27,8
Conturi curente și depozite la bănci	10081310	3616	9638601	345,7
Conturi la Banca Națională a României	12147909	435,7	11921559	427,6
Titluri de Trezorerie	2715188	97,4	1547347	55,5
Titluri de tranzație	155475	5,6	-	-
Credite, net	21099981	756,8	19587172	702,5
Alte active, net	357801	12,8	594393	21,3
Participații	558539	20,0	676471	24,3
Imobilizări, net	8521476	306	8254679	296
Total active	57774149	2072,2	52993931	1900,7
DATORII ȘI CAPITALURI PROPRII				
Depozite	44662823	1601,9	39829592	1428,6
Alte fonduri împrumutate	1449438	52,0	1582243	56,7
Impozite amânate, net	844963	30,3	800313	28,7
Alte datorii	339875	12,2	301519	10,8
Total datorii	47297099	1696,4	42513667	1524,8
Capital social - nominal	1742253	62,5	1742253	62,5
Rezerva din retratarea capitalului social	12887264	462,2	12887264	462,2
Rezerva pentru riscuri bancare generale	101154	3,6	101154	3,6
Surplus din reevaluare	950002	34,1	1195740	42,9
Deficit cumulat	(5.203.623)	-186,6	(5.446.147)	(195,3)
Total capitaluri proprii	10477050	375,8	10480264	375,9
Total datorii și capitaluri proprii	57774149	2072,2	52993931	

Sursă: www.brd.ro

ANEXA 4

**Contul de profit și pierderi conform Standardelor Internaționale
de Contabilitate pentru exercițiile încheiate la 31 decembrie 2001
și 2000 (în putere de cumpărare la 31 decembrie 2001)**

	2001		2000	
	Milioane lei	Milioane euro	Milioane lei	Milioane euro
Venituri din dobânzi	8683441	311,4	9155673	328,4
Cheltuieli cu dobânzile	(5052076)	(181,2)	(5682895)	(203,8)
Venituri nete din dobânzi	3631365	130,2	3472778	124,6
Cheltuieli cu provizioane	(370.037)	(13,3)	(484431)	(17,4)
Venituri nete după provizionare	3261328	117,0	2988347	107,2
Alte venituri decât cele din dobânzi	2615565	93,8	2750655	98,7
Venituri înainte de alte cheltuieli decât cele cu dobânzi	5876893	210,8	5739002	205,8
Alte cheltuieli decât cele cu dobânzi	(3770249)	(135,2)	(3497341)	(125,4)
Rezultat net din operare	2106644	75,6	2241661	80,4
Pierdere din poziția monetară netă	(249417)	(8,9)	(541821)	(19,4)
Rezultat înainte de impozitare	1857227	66,6	1699840	61,0
Cheltuieli cu impozitul pe profit	(659562)	(23,7)	(666938)	(23,9)
Rezultat net	1197665	43,0	1032902	37,0

Sursă: www.brd.ro